

Anmälan om svar på remiss av Promemorian - En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor (Fö2025:6)

Remiss från Försvarsdepartementet

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Anmälan om svar på remiss godkänns.

Föredragande borgarrådet Anders Österberg

Sammanfattning av ärendet

Försvarsdepartementet fick i maj 2024 uppdraget att göra en översyn av lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE).

Det övergripande syftet med förslaget är att skapa en ändamålsenlig tillståndsgivning för explosiva varor samt en fungerande tillsyn av tillståndspliktig verksamhet för explosiva varor. En uttalad målsättning med förslaget är att minska kriminellas tillgång till sprängmedel genom att försvåra illegal hantering av explosiva varor i samhället.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 november 2025.

Försvarsdepartementet har remitterat promemorian *En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor (Fö2025:6)* till bland annat Stockholms stad för yttrande.

På grund av kort remisstid har staden svarat med ett yttrande enligt bilaga 2 till stadens promemoria.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden och Storstockholms Brandförsvär. På grund av kort remisstid har exploateringskontoret inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till promemorians förslag och framhåller att kommunerna behöver kompenseras för ökade kostnader som föreslagna förändringar medför.

Exploateringskontoret delar utredarens syn på betydelsen av ändamålsenlig tillståndsgivning samt en väl fungerande och effektiv tillsyn över tillståndspliktig verksamhet rörande explosiva varor och välkomnar de föreslagna författningsändringarna.

Storstockholms brandförsvär (SSBF) tillstyrker i stora delar förslaget men avstyrker utredningens förslag om ändring i 18 § LBE.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Anmälan om svar på remiss godkänns.

Stockholm den 23 april 2025

Anders Österberg

Bilaga

1. Remiss - Promemorian - En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor (Fö2025:6), dnr KS 2025/267-1.1
2. Stockholms stads yttrande över Promemoria - En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor (Fö2025:6), dnr KS 2025/267-13.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Christofer Fjellner (M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Liberalerna och Moderaterna välkomnar de förslag som nu presenteras i promemorian. Vi har tidigare lyft riskerna och de problem som finns vid hantering av sprängmedel och efterfrågat åtgärder. Därför är detta ett viktigt och efterlängt steg i arbetet med att minska risken för att kriminella ska få tillgång till sprängmedel.

Vi har tidigare påtalat behovet av en skärpt hantering och bättre tillsyn av explosiva varor. Det är både rimligt och nödvändigt att stärka tillståndsgivningen och ge det brottsförebyggande perspektivet större genomslag. Dessutom måste förutsättningarna förbättras för att tillstånd snabbt ska kunna återkallas när missförhållanden upptäcks.

Vi ser mycket positivt på att Polismyndigheten föreslås få en tydligare roll i tillståndprocessen, att kraven för återkallelse skärps och att hanteringen av överblivna explosiva varor föreslås regleras tydligare. Det är också angeläget att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ges ett utökat stöd- och tillsynsansvar.

Stockholms stad, liksom alla Sveriges kommuner, har ett stort ansvar att förhindra att sprängmedel hamnar i orätta händer. Våldsvågen i Stockholm de senaste åren, med flera sprängningar, har tydligt visat vilka fruktansvärda konsekvenser det får när

explosiva ämnen från byggarbetsplatser och entreprenadverksamhet når kriminella nätverk. Det är oacceptabelt att dessa medel kan användas för att sprida skräck och våld i våra städer.

Våra två partier anser att det nu krävs mer än bara lagstiftning, det krävs ett kraftfullt genomförande. Kommunerna måste få de resurser som behövs för att möta de växande kraven på tillsyn och tillståndshantering.

Vi uppmanar därför både staten och Stockholms stad att ta sitt ansvar och skyndsamt implementera de föreslagna åtgärderna. Att strypa tillgången till sprängmedel i kriminella miljöer är en avgörande del för att återupprätta tryggheten och säkerheten i samhället.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M), Jan Jönsson (L) och Jonas Naddebo (C) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Försvarsdepartementet fick i maj 2024 uppdraget att göra en översyn av lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE). Det övergripande syftet med översynen är att skapa en ändamålsenlig tillståndsgivning för explosiva varor samt en fungerande tillsyn av tillståndspliktig verksamhet för explosiva varor. Bakgrunden till uppdraget är den eskalerande våldsutvecklingen inom kriminella miljöer och en ökning av sprängningar i offentliga miljöer. En uttalad målsättning med förslaget är att minska kriminellas tillgång till sprängmedel genom att försvåra illegal hantering av explosiva varor i samhället. Försvarsdepartementets promemoria *En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor (Fö2025:6)* redovisar den del av uppdraget som beslutades den 21 maj 2024, det återstående uppdraget redovisas senast den 31 mars 2025.

I Försvarsdepartementets promemoria föreslås att det brottsförebyggande perspektivet ska stärkas i samband med lämplighetsprövning och att hänsyn ska tas till omständigheter som kan medföra att det föreligger en risk för obehörigt förfaringssätt eller att brandfarliga eller explosiva varor hanteras i strid med lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Utgångspunkten är att varje kommun ska ge tillstånd för verksamheter inom den egna kommunen. Förslaget förtydligar att tillstånd ska sökas där verksamheten bedrivs. Dock finns undantag om en utövare bedriver verksamhet på flera platser i landet, då föreslås att tillstånd ska sökas i den kommun där sökanden är bosatt eller där verksamheten har sitt säte. Däremot gällande tillstånd för övrig hantering, exempelvis förvaring i fasta förråd samt försäljning, bör detta även i fortsättningen prövas av den kommun där hanteringen ska ske.

I tillståndsprövningen stärks det brottsförebyggande perspektivet genom att kraven för att kunna ändra villkor eller återkalla tillstånd föreslås sänkas. Det kan exempelvis gälla om en tillståndshavare nekat en tillsynsmyndighet uppgifter, handlingar eller tillträde. Alternativt om tillståndshavaren inte kunnat redovisa hantering, överföring, import eller export av varor alternativt underlåtit att anmäla förlust av explosiva varor till Polismyndigheten.

Det föreslås även att Polismyndigheten ges en särskild roll och möjlighet att överklaga beslut om beviljade tillstånd samt ansöka om återkallelse av gällande tillstånd. Detta bedöms minska risken för otillåten påverkan i tillståndsprocessen eftersom beviljade tillstånd föreslås kunna överklagas. Därutöver föreslås införande av regler kring hur hantering av överblivna varor efter ett upphört eller återkallat tillstånd ska ske.

I Försvarsdepartementets promemoria föreslås att regler om hantering av överblivet material efter att tillstånd upphört tydliggörs i syfte att förhindra att obehöriga kan förfoga över materialet. Gällande beslag och förverkande ska Försvarsmakten bistå Polismyndigheten, förutsatt att myndigheten har resurser som är lämpliga och det inte medför synnerligt hinder i myndighetens ordinarie verksamhet. Det föreslås vidare att

tillståndsmyndigheter ska underrätta Polismyndigheten om förutsättningar för förverkande föreligger.

För att kunna förebygga brister i hantering av explosiva varor behövs en väl fungerande tillsyn. I promemorian föreslås därför åtgärder för att åstadkomma en mer effektiv tillsyn som kan bidra till att förebygga och försvåra illegal hantering av explosiva varor i samhället. Enligt förslaget ska Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och kommunerna fortsatt behålla sina ansvarsområden inom tillståndsprövningen, men MSB föreslås även få uppdrag att bedriva tillsyn av den kommunala verksamheten avseende brandfarliga och explosiva varor. Vidare ges MSB ett utökat ansvar att ge stöd till kommunerna i frågor gällande tillståndsverksamhet.

I offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) finns bestämmelser om sekretess för tillståndsärenden avseende brandfarliga eller explosiva varor hos MSB och kommunala myndigheter, om det kan antas att sådana varor kan komma till brottslig användning om uppgiften röjs. Detta gäller dock inte för tillsyn. Vid en tillsyn granskas och dokumenteras de faktiska förhållandena och ofta kan känsliga uppgifter förekomma, det kan exempelvis utgöra uppgifter om typ av varor, information om förvaring eller uppgifter om personer som hanterar varorna. I promemorian föreslås att även tillsyn ska omfattas av sekretess.

Ett uttryckligt ansvar föreslås tilldelas tillsynsmyndigheter när det gäller att polisanmäla lagöverträdelser. Samtidigt betonas att tillståndsinnehavare får en stärkt skyldighet att anmäla misstänkta överlåtelser och överlämnanden av explosiva varor.

Innan användning eller tillfällig förvaring av explosiva varor påbörjas föreslås ett krav på att anmäla detta till tillsynsmyndigheten. I syfte att stärka kommunikationen och minska risken att noterade brister inte åtgärdas föreslås att en kommunal tillsynsmyndighet alltid ska skicka en kopia av sin tillsynsrapport till tillståndsmyndigheten om denna tillhör en annan kommun.

I promemorian görs bedömningen att de föreslagna förändringarna kan komma att påverka kommunerna ekonomiskt. Mer detaljerade förslag kring hanteringen föreslås tas fram i form av föreskrifter av MSB i samband med denna lagstiftning. Eftersom intentionen med föreslagna förändringar är att förbättra tillsynen, kommer fler tillsynstillfällen att genomföras, vilket kommer leda till att kommuners kostnader för tillsyn sannolikt ökar. Behov av rekrytering och kompetenshöjande insatser kommer innebära ökade kostnader för kommunerna.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 november 2025.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden och Storstockholms Brandförsvär. På grund av kort remisstid har exploateringskontoret inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Att Stockholm är en trygg och säker stad är det övergripande målet för stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Stadsledningskontoret vill understryka att det är av högsta prioritet att minska det grova våldet som den organiserade brottsligheten medför. Det som framförs i promemorian ligger i linje med kommunfullmäktiges mål 3.6 Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser.

Den ökade tillgången på vapen och explosiva varor i samhället tillsammans med den ökade benägenheten att använda dessa inom kriminella miljöer är systemhotande och utgör ett allvarligare samhällsproblem idag än någonsin tidigare. Straffen för vapenbrott och brott mot tillståndsplikten för explosiva varor har skärpts i flera omgångar det senaste decenniet, senast 2017, 2018, 2020 och 2024. Trots skärpningarna har antalet vapenbrott, brott mot tillståndsplikt för explosiva varor samt smuggling av vapen och explosiva varor fortsatt att öka. Stadsledningskontoret ser därför positivt på utredningens ambitioner att motverka förekomsten av explosiva varor för brottslig användning.

Konsekvenserna av sprängningar är inte bara materiella utan har även en stor påverkan på tryggheten. Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positivt till promemorians förslag om en förbättrad och ändamålsenlig tillstånds- och tillsynsverksamhet för explosiva varor. Förslaget bedöms försvåra för obehöriga personer att få tillgång till explosiva varor. Att hanteringen av överblivna brandfarliga och explosiva varor efter tillstånd återkallats tydliggörs och regleras i lag är positivt ur ett brottsförebyggande perspektiv.

Ur ett brottsförebyggande perspektiv bedömer stadsledningskontoret också att det är positivt att Polismyndigheten ges ett utökat ansvar att överklaga beslut om beviljade tillstånd samt ansöka om återkallelse av gällande tillstånd. Detta kan bidra till att minska risken för otillåten påverkan. Avseende ändringar i sekretessbestämmelser som föreslås i promemorian har stadsledningskontoret inte något att invända.

Stadsledningskontoret anser att förslaget om att planerad verksamhet i flera kommuner ska prövas av den kommun där sökanden är boende eller där verksamheten har sitt säte är problematisk. Förslaget innebär att tillstånd för en explosiv vara inte nödvändigtvis hanteras av den kommun där verksamheten ska bedrivas, vilket strider mot Regeringsformens 14 kap. 2 § och det kommunala självstyret. Därutöver innebär förslaget fortsatta svårigheter för kommunen att förhindra oseriösa aktörer om tillståndsmyndigheten kan vara en annan än tillsynsmyndigheten.

Att MSB ges ett utökat ansvar att samordna kommunerna i deras arbete med tillståndsgivning för verksamheter med brandfarliga och explosiva varor, bedömer stadsledningskontoret kan bidra till att underlätta en likartad hantering över landet. Avseende detaljer om hur denna samordning kommer att genomföras får

stadsledningskontoret återkomma till när innehållet de föreskrifter som MSB föreslår ta fram har färdigställts.

Som påpekas i promemorian kommer förslaget att innebära ökade kostnader för kommunerna, bland annat gällande ökad tillsyn, behov av rekrytering och kompetenshöjande insatser. Stadsledningskontoret konstaterar att kommunerna behöver kompenseras för ökade kostnader som föreslagna förändringar medför.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringskontoret

Exploateringskontorets yttrande daterat den 26 februari 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontorets uppdrag medger inte direkt kontakt med sprängmedel eller andra explosiva varor. Däremot upphandlar kontoret regelbundet entreprenörer för genomförande av anläggningsentreprenader. Dessa entreprenörer använder ofta sprängmedel för losshållning av berg.

Det är av största vikt att minska kriminellas tillgång till sprängmedel och kontoret delar utredarens syn på betydelsen av ändamålsenlig tillståndsgivning samt en väl fungerande och effektiv tillsyn över tillståndspliktig verksamhet rörande explosiva varor. Kontoret tycker också att det är bra att regler kring överblivna varor som annars riskerar att användas i kriminella syften och välkomnar därför de föreslagna författningsändringarna.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) förefaller lämplig som tillsynsmyndighet och samordnare av kommunerna i deras arbete med tillståndsgivning för verksamheter med brandfarliga och explosiva varor och kan bli en välkommen hjälp i arbetet med den viktiga samordningen av de olika kommunernas arbete på området.

Storstockholms brandförsvär (SSBF)

Storstockholms brandförsvär (SSBF):s yttrande daterat den 10 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Synpunkter på utredningens förslag

Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

3 kap. 6 §

Förslaget förutsätter att Polismyndigheten och de som prövar om tillstånd har tillgång till NATEV för att ha uppdaterad information om giltiga tillstånd.

SSBF bedömer att det i ordningslagen eller på annan tydligt reglerad plats saknas beskrivning av vad som ska prövas. Ett förtydligande om vad som prövas i enlighet med OL 3 kap. 6 § skulle binda ihop prövningen med LBE på ett bättre sätt.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

18 kap. 16 b §

Förslaget tillstyrks. SSBF finner förslaget bra och viktigt då samma uppgifter som vi vill kunna skydda inom ramen för tillståndprocessen i många fall återfinns även i tillståndprocessen.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

15 a §

SSBF tillstyrker förslaget.

18 §

Förslaget avstyrks i sin helhet. SSBF föreslår att sista meningen i sista stycket stryks helt.

Huvudregeln idag är att söka tillstånd i den kommun där varorna ska hanteras.

Utredningens förslag är att de, enligt SSBF, problematiska undantagen från huvudregeln i 18 § LBE, som idag återfinns i MSB:s föreskrifter MSBFS 2016:4 och MSBFS 2019:1, lyfts till lagtext. SSBF kan konstatera att huvudproblematiken med att tillstånd för explosiv vara regleras i annan kommun än där verksamheten hanterar den explosiva varan kvarstår. Det strider mot Regeringsformens 14 kap. 2 § och det kommunala självstyret. Förslaget leder också till en försämrad möjlighet att ingripa mot oseriösa bolag som befinner sig i en legal gråzon, vilket inte är syftet med utredningen. Förslaget följer inte instansordningsprincipen och får enligt vår bedömning ingen verkan i domstol då en domstol enligt Regeringsformen 11 kap. 14 § som stadgar att om en domstol finner att en föreskrift står i strid med en bestämmelse i grundlag eller annan överordnad författning får föreskriften inte tillämpas. Detsamma gäller om stadgad ordning i något väsentligt hänseende har åsidosatts vid föreskriftens tillkomst. Vid prövning av en lag ska det särskilt beaktas att grundlag går före lag. Sekretess förhindrar också att information överförs mellan olika myndigheter.

Utredningens förslag med undantag från huvudregeln kommer sannolikt i praktiken tillämpas som huvudregel av många bolag. SSBF bedömer att detta försvårar uppföljningen av verksamheter och möjligheten till rättelse då de absolut starkaste åtgärderna som en tillståndsmyndighet har är att återkalla ett tillstånd eller meddela omedelbart förbud vid vite. För att kunna fatta så ingripande beslut snabbt måste tillsynsmyndighet vara densamma som tillståndsmyndighet. Att återkalla tillstånd är ett viktigt verktyg när explosiv vara hamnar i brottslig kontext. En sådan verksamhet

måste få ett snabbt stopp, så att inte ytterligare explosiva varor fortsätter att hamna utanför verksamhetens kontroll. Bevisbördan ligger på tillstånds- och tillsynsmyndigheten. Exempelvis måste deltagarlistor, som är skyddade med sekretess, finnas tillgängliga omedelbart vid tillsyn. Informationsförlusten blir alltför svår för att besluten ska kunna fattas snabbt och hålla i domstol. Ett oseriöst bolag kan fortsätta sätta detta i system och flytta sitt säte mellan kommuner, men fortsatt bedriva verksamhet i en ytterligare kommun. Det ser vi att några bolag försöker med redan idag. Kommunens beslut riskerar att bli verkningslösa. Lagstiftningsverktyget blir med utredningens förslag svagare.

Om SSBF t.ex. finner sådana brister att det finns behov av att återkalla ett tillstånd för ett bolag omedelbart, kan bolaget enligt nuvarande förslag fortsätta arbeta inom SSBF:s område trots att vi återkallar tillståndet, men med stöd av ett användningsöverföringstillstånd utfärdat av annan kommun. Återkallandet av det lokala tillståndet utfärdat av SSBF blir helt verkningslöst. SSBF tror inte att det är utredningens syfte och bedömer att det blir svårare för enskild kommun att få rättelse på ett oseriöst bolag. Polisen ges förvisso möjlighet att ansöka om återkallelse, men processen i praktiken bedöms bli långsam.

Med SSBF:s förslag har den enskilda kommunen/räddningstjänsten mycket bättre förutsättningar att ha den kontroll som efterfrågas och som är nödvändig för sitt myndighetsarbete inom sitt geografiska ansvarsområde.

SSBF menar också att MSB:s föreskrifter i just den här delen idag saknar stöd i förordningen (FBE) vilket är ett annat problem. Den här delen av förslaget är inte lösningen om målet är att få en väl fungerande och effektiv tillsyn över tillståndspliktig verksamhet och försvåra för kriminella att få tillgång till dessa varor. Tvärtom. I ena vågskålen finns måttet på den administrativa börda för myndigheter och bolag som ett ansökningsförfarande i många kommuner innebär och i den andra vågskålen finns allmänhetens säkerhet. Lagstiftaren måste nu välja. Med tanke på den senaste tidens händelseutveckling kan valet ge oöverskådliga konsekvenser under lång tid.

Det kommunala självstyret innebär att varje kommun ansvarar över sitt geografiska område. Det kan komma att finnas lokala skillnader och olika bedömningar mellan olika kommunala myndigheter vilket ibland kan leda till problem. Det här visste lagstiftaren redan när tillsynen för explosiva varor överläts till kommunerna från de dåvarande polismyndigheterna. Så fungerar tillsynen även på andra områden, exempelvis djurskydd eller livsmedelstillsyn. SSBF anser att den lokala tillstånds- och tillsynsmyndighetens engagemang är avgörande för en god förvaltning. Det är naturligt att engagemanget hos de lokala myndigheterna är som störst i de kommuner där illegala sprängningar förekommer. I dessa kommuner kommer tillståndsprövningen att bli mer noggrann och tillsynen mer frekvent. Samverkan med polismyndigheten kommer sannolikt också att vara bättre. Engagemanget torde minska i takt med det geografiska avståndet till de illegala sprängningarna. Det är därför viktigt att de drabbade kommunerna får väl fungerande verktyg för att få

kontroll inom sina områden och mandat att återkalla tillstånd och godkännanden även utanför sin jurisdiktion.

De illegala sprängningarna är till viss del ett nationellt problem och inte ett kommunalt problem. För det fall bolag med tillstånd i en kommun förlorar kontrollen över sina explosiva varor kan dessa varor komma att påträffas i en kommun där bolaget saknar tillstånd.

Det kan också vara så, vilket inte torde vara ovanligt, att bolag helt enkelt bedriver verksamhet i kommuner där de saknar tillstånd. Vid dessa omständigheter finns skäl att göra undantag från det grundlagsstadgade kommunala självstyret och tillåta en kommun att återkalla en annans kommuns tillstånd, det vill säga en utvidgad jurisdiktion, i syfte att skydda allmänheten och upprätthålla det kommunala självstyret.

18 a §

Med hänvisning till resonemanget ovan bör lydelsen enligt SSBF vara följande: Den som har tillstånd till hantering av explosiva varor enligt 18 § ska anmäla användning av explosiva varor eller förvaring av explosiva varor i ett flyttbart förråd till tillsynsmyndigheten senast fem arbetsdagar innan användningen eller förvaringen påbörjas och innehålla uppgift om tid och plats för användningen eller förvaringen.

Begreppet ”användning” finns inte i lagens definition för hantering av explosiva varor (LBE 5 §) och behöver införas.

19 §

Förslaget tillstyrks. Förslaget är att förtydliga att deltagare måste vara anställda av det sökande bolaget. Idag händer att bolag lämnar in deltagarlistor utan sådana uppgifter, vilket gör det svårare att kontrollera om otillåten överlåtelse har skett. Polisens lämplighetsprövning är främst individer, men missar idag bolaget i sig. Här behöver sannolikt även annat underlag än polisens brotts- och misstankeregister inhämtas för att utöka utredningen på sikt. En VD eller styrelse kan bedömas lämpliga ur individuella prövningar, men kan sitta i flera bolag med t.ex. allvarliga brister. Det har saknats förutsättningar för att ställa personer med betydande inflytande till svars för brott mot LBE i de fall då bolagen befinner sig i en legal gråzon och förlorar kontrollen över explosiva varor. Trots avsaknad av brottmålsdomar bör större hänsyn tas till sådana omständigheter. Det bör också framgå av förarbetet.

19 c och e §§

SSBF tillstyrker förslaget.

20 §

SSBF menar att punkten 4.3 bör utformas enligt följande: ”Polismyndigheten har funnit en tillståndshavares explosiva vara utan tillbörlig uppsikt”.

Anledningen till denna förändring är Förvaltningsrätten i Uppsalas dom i mål den 20 december 2024 i mål nr 1454-24, 3731-24. Det i målet berörda bolaget menade att det inte kunde polisanmäla förluster av explosiva varor eftersom de inte hade upptäckt förlusterna. Detta godtog Förvaltningsrätten som en rimlig ursäkt.

I övrigt tillstyrks förslaget.

20 b §

SSBF tillstyrker förslaget.

23 §

SSBF tillstyrker förslaget.

25 §

SSBF tillstyrker förslaget och anför följande. Det finns en liknande regel i 26 kap. 2 § Miljöbalken. Av den framgår följande av första stycket: ”Tillsynsmyndigheten ska skyndsamt anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten, om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts”.

Av kommentaren till paragrafen framgår följande stycke som förklarar hur den ska användas:

”Motsvarande bestämmelse fanns tidigare bl.a. i 38 § 4 st. MskL, men skyldigheten för en tillsynsmyndighet att anmäla brott har ansetts finnas oavsett om den varit uttryckligen reglerad eller ej, se t.ex. JO 1988/89 s. 383. Efter förslag i prop. 2021/22:219 ändrades paragrafen den 1 januari 2023 genom att det fördes in ett uttryckligt krav på skyndsamhet. Vidare förtydligades vid vilken grad av misstanke som anmälan ska ske, det vill säga när det ”finns anledning att anta” att ett brott har begåtts. I specialmotiveringen till miljöbalkspropositionen (se prop. 1997/98:45, del 2 s. 267) understryks att tillsynsmyndigheterna inte ska göra någon bedömning av huruvida överträdelserna kan föranleda fällande dom eller om det är ett ringa brott, utan anmäla de faktiska förhållandena så snart en straffbar överträdelse kan konstateras, se även prop. 1997/98:45, del 1 s. 495. Riksåklagarens allmänna råd och riktlinjer för handläggning av ärenden rörande brott mot lagstiftningen till skydd för den yttre miljön, daterade den 9 juli 1998, ansluter till detta synsätt. (I Rubenson, 1998, s. 111 anges en kvalificeringsregel, nämligen skyldigheten att anmäla saken till polisen om inte gärningen framstår som helt bagatellartad.) Se JO 2014-10-13, Dnr 1812-2014, med uttalande, att myndighetens anmälningsskyldighet inte faller bort genom att annan redan har anmält överträdelserna. Se Stefan Karlmark, Miljörätt ur ett straffrättsligt perspektiv, 2 uppl. 1999, s. 93 f. samt s. 113 f. i Handbok (2001:4) från Naturvårdsverket om Operativ tillsyn. Jfr skyldigheten att påföra miljöskatt enligt 30 kap. 1 § och 3 §. Genom SFS 2014:713 har lagrummet ändrats dels på grund av namnändring för ny organisation för polisen, dels har vissa språkliga ändringar gjorts i andra stycket”.

Viktigt här är alltså att tillsynsmyndigheterna inte ska göra någon bedömning av huruvida överträdelsen kan föranleda fällande dom eller om det är ett ringa brott, utan anmäla de faktiska förhållandena så snart en straffbar överträdelse kan konstateras men att skyldigheten att anmäla saken till polisen finns om inte gärningen framstår som helt bagatellartad. Anmälningsskyldigheten finns oavsett om den uttrycks i lag, men det är nog en fördel om den gör det.

27 §

SSBF tillstyrker förslaget.

32 a §

SSBF tillstyrker förslaget. Det kan bli tydligare om det framgår att det är Polismyndigheten och eventuellt Tullverket som har mandat att fatta beslut.

34 §

SSBF tillstyrker förslaget och anför följande.

Polismyndigheten bör själv få avgöra när den anser detta nödvändigt utan några begränsningar.

36 §

SSBF är tveksamma till punkt 20 i förslaget då det kan strida mot Regeringsformen 12 kap. 2 § och 14 kap. 2 §.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor

18 a §

SSBF tillstyrker förslaget.

22 a §

Förslaget tillstyrks. SSBF anser att lydelsen bör vara följande. Är en kommun tillsynsmyndighet ska den skicka en kopia av en tillsynsrapport och efterföljande beslut till tillståndsmyndigheten, om denna tillhör en annan kommun.

Även om SSBF:s inställning till att låta olika kommuner vara tillstånds- och tillsynsmyndigheter tydliggjorts under avsnittet angående 18 § LBE kan situationer fortfarande uppkomma att obehöriga bolag påträffas i fel kommun. Det bör då finnas en skyldighet för tillsynsmyndigheten att meddela tillståndsmyndigheten i en annan kommun.

22 b §

SSBF tillstyrker förslaget men anser att av lydelsen bör framgå tillstånds- och tillsynsmyndigheten då det i praktiken kan vara ett oseriöst bolag som verkar i fel

kommun. Det är den lokala polisen som kommer till platsen och inte polisen från tillståndskommunen.

25 §

SSBF tillstyrker förslaget men anser med hänvisning till vad som anförts angående LBE §§ 18 och 18 a att texten i punkt 17 ” om undantag från anmälningsskyldigheten” ska strykas.

Ytterligare kommentarer

Avsnitt 3.2

I utredningen, avsnitt 3.2 skrivs att utredningen har gjort bedömningen att införande av ett särskilt tillståndskrav för varje tillfällig förvaring i flyttbara förråd liksom krav på tillstånd för användning av explosiva varor i varje kommun skulle innebära en stor förändring i förhållande till dagens tillståndshantering som skulle medföra större praktiska svårigheter och merarbetet för många verksamheter. SSBF delar inte utredningens bedömning. Så ser regelverket ut idag men det har inte efterlevts på grund av felaktiga tolkningar av föreskrifter som saknar lagstöd. Anses det inte vara skäligt att den kommunala tillståndsmyndigheten för mandat över sin jurisdiktion anser SSBF det som mer lämpligt att en utpekad central myndighet övertar hela tillstånds- och tillsynsansvaret. På detta sätt får den centrala myndigheten mandat över sin jurisdiktion. Illegala sprängningar är inte uteslutande ett kommunalt problem utan ett nationellt. Det finns därför inte några principiella skäl till att inte en central myndighet övertar ansvaret. Frågan ligger dock utanför denna utredning.

Avsnitt 3.4.3

Bedömningen som en tillståndsmyndighet ska göra vid ett återkallande av tillstånd ska enbart ta sikte på historiska händelser. Myndigheter ska följa objektivitetsprincipen som stadgas i grundlag och inte spekulera om framtiden. Det följer också av praxis vid prövning enligt vapenlagen, se exempelvis Förvaltningsrätten i Luleås dom den 6 december 2024 i mål nr 1914-24. Ingen part kommer att kunna föra bevisning om en framtidsprognos och det torde bli vanligt med två framtidsprognoser som pekar åt motsatt håll beroende på vilken part som presenterar den.

Konsekvensbeskrivning

SSBF bedömer att utredningsförslagen medför en utökad kontroll och en utökad handläggning för tillståndsmyndigheterna, vilket bland annat beskrivs i avsnitt 3.4.1 samt 4.3.1. SSBF bedömer att utredningen i konsekvensbeskrivningen generellt underskattar det medarbete och den ökade belastning som förväntas med det utökade arbetet, fram för allt för kommunala myndigheter.

Övrigt

SSBF bedömer att det finns fler områden att utreda vad gäller explosiva varor som bedöms vara av vikt för att motverka obehörigt förfarande. Några av dessa är

- Ansvar för huvudmannen – tydligare ansvar vid obehörigt förfarande för att öka motivationen om sitt ansvar för explosiva varor
- Fyrverkerier – införa tillståndsplikt för all hantering och användning av F2-F3 samt lämplighetsprövning. Idag kan i stort alla personer över 18 år legalt köpa stora mängder krut utan att någon myndighet har möjlighet att kontrollera detta.